

rummer en nyttig sammenligning mellem syv, teoretiske traditioner.

Kapitlerne 3 – 7 er relativt kort. De behandler systemisk kommunikations-teori – kommunikation og relationer – information i kontekst – cirkularitet og punkttering – digital og analog kommunikation. Også disse kapitler er vel-egnede til formålet: væsentligt stof – klart og præcist udtrykt.

Kap. 8 fordyber sig i metakognition og trækker på Bateson og Watzlawick. Der er et meget interessant afsnit om den strukturelle metakognition, hvor kontekstmarkører spiller en stor rolle for vores opfattelse af, hvor vi befinder os. Også arkitektur og møblering "kom-munikerer".

gørende fokuserer anmelderen på de områder i bogen. I kap. 11 relationel praksis understreges nødvendigheden af, at alle patienter, klienter, elever m.fl. skal have mulighed for aktiv deltagelse og reel indfly-delse. I det fyldige kap. 12 om interkul-turel kommunikation underbygges be-tydningen af viden om forskellige kul-turers særpræg og behov. Kap. 14 om dialog og anerkendelse ser på kvalite-ten i samtalen og den ikke-vidende po-sition, som er udviklet i en sprogsyste-misk tradition.

Kap. 17 hedder: "At tale med børn, unge og familier". Et ganske kort og ef-ter anmelderens vurdering også noget for kort kapitel ift. hvor betydnings-fuldt dette emne er. Her er ikke megen hjælp at hente for den unge lærer, der skal møde en familie.

Til gengæld afsluttes bogen med et fremragende kapitel om "relationel re-sonans". En proces der indebærer, at et

møde med en klient udvikler gensidig resonans.

Sammenfattende er der tale om en god, grundig og velskrevet bog om et særdeles centralt emne i professions-uddannelserne. Der er meget, godt stof med, det udtrykkes klart og udfordren-de, de studerende og deres lærere har her et udmærket værktøj, og bogen har en håndbogsagtig karakter, der invite-rer til opslag og genopslag. Der findes mange, gode arbejds spørgsmål, og der er en glimrende litteraturfortegnelse.

Bjørn Glæsel

Holdingterapi – en tilknytningsterapi (2. udgave)

Bent H. Claësson (red.) og Ulla Idorn (red.). Dansk Psykologisk Forlag, 486 sider, 498 kr

Claëssons og Idorns bog om Holdingte-rapi er en nyrevideret og opdateret ud-gave af den 7 år gamle 'Holdingterapi'. I denne bog er mentaliseringsbegrebet tilføjet som en del af holdingterapiens teoretiske fundament, ligesom flere an-dre kapitler er omskrevet og udvidet.

Holdingterapi er anvendt i familiein-stitutionsregi på 2 institutioner, hvor-fra evidensbaserede undersøgelser er beskrevet.

De 11 familier, som i 1. udgaven hav-de fortalt om deres terapiforløb med holding, har i denne udgave suppleret deres beskrivelser med en opdatering af, hvordan det sidenhen er gået for dem og deres børn.

Bent H. Claësson er speciallæge i børnepsykiatri, og har mange års erfa-ring som praktiserende børnepsykia-

ter. Han har siden midten af 1980'erne arbejdet med holdingterapi og var i 1997 medstifter af Nordisk Forening for Holdingterapi.

Ulla Idorn er cand. pæd. psych. Hun er privatpraktiserende og arbejder med børn, unge og familier. Hun er siden efteruddannet i holdingterapi, syste-misk familieterapi, hypnose og chok-traumeterapi. Hendes særlige erfa-ringsgrundlag er arbejde med adopte-rede børn.

Efter indledning, forord og en gri-bende fortælling forfattet af en tak-nemmelig mor, er denne bog om hol-dingterapi opbygget i 4 store dele med et afsluttende efterskrift. Alle disse 'kapitler' har flere bidragydere, alt ef-ter om de enkelte afsnit formidler teo-retisk indhold; case-fortællinger, hvor forældre har bidraget med deres ople-velser, eller om holdingterapi beskrives gruppeterapi på familieinstitutioner.

I første del argumenteres for, 'hvorfor holdingterapi virker'. Her defineres holding som begreb, idet der relateres til Winnicott's holdingbegreb og teori-udvikling omkring 'den gode nok mor' og 'container'-begrebet. Andre 'klassi-ske' teoriudviklere indenfor den psyko-dynamiske teoriramme omkring ob-jektrelationer og tilknytning nævnes som f.eks. John Bowlby, ligesom der refereres til nyere teorier som f.eks. Daniel Stern.

Forskellige tilknytningsmønstre in-troduceres bl.a. i forbindelse med ner-vesystemets udvikling, og også tilknyt-ningsforstyrrelser og forsvarsmønstre gradueres i præsentationerne af disse.

Der diskuteres forskellige holdnin-ger, hvorvidt holdingterapi kan ansku-

es som omsorg eller overgreb, og hvilke forandringer barnet kan gennemgå un-der og efter en serie af ambulante hol-dingsessioner – med 'hjemmearbejde' i form af holdingøvelser i den mellemlig-gende perioder mellem sessionerne.

De forskellige deltageres roller i te-rapiforløbet defineres, ligesom forskel-lige betydningsfulde elementer fra nor-male udviklingsforløb beskrives – og risici hvis f.eks. også moderens evne til samspil er forstyrret gennem hendes egen oplevelser under sin opvækst.

Sterns teori om selvoplevelsens ud-vikling gennemgås, og hvordan den ny-este neuropsykologiske forskning om hjernens udvikling påvirkes af det tid-lige samspil med den primære om-sorgsgiver – samt forfatterens tro på holdingterapi kan reaktivere barndom-mens hæmmede eller standsede udvik-lingsprocesser.

Mentaliseringsbegrebet introduce-res, og betydningen af de narrative aspekter i barnets og forældrenes ople-vede historie pointeres. Det teoretiske afsnit efterfølges af en faders og hans datters fortællinger om deres oplevel-ser med og efter holdingterapi.

Herefter følger et afsnit om holding-te-rapi i familieinstitutionsregi, hvor forstanderen præsenterer sin instituti-on og dens miljø, inden selve miljøtera-pien beskrives på baggrund af Daniel Sterns teori om 'det indre barn', og hvordan man kan arbejde med tilknyt-ning til dette 'indre barn' – samtidig med det terapeutiske holdingarbejde med det 'ydre barn'. Afsnittet afsluttes med eksempler på arbejdet med hol-dingterapi på familieinstitutionen.

I det næste afsnit beskrives instink-ternes betydning i holdingterapien,

idet tilknytningsprocessen er drevet af tilknytningsinstinktet i den gensidige proces. Der relateres til dyreadfærdsforskeren Konrad Lorenz forskning omkring hierakiet hos pattedyr. Denne tænkning relateres herefter til familiehierakier, som kan være fastere eller løsere i forskellige familier.

Denne hypotese illustreres af forskellige eksempler, hvordan svækkelse af hierarki og tilknytning/relation kan ses og behandles i familier med børn, der lider af ADHD, ADD, OCD, autisme eller andre psykiske lidelser. Disse eksempler efterfølges af forskellige eksempler og historier om, hvordan bl.a. tilknytningsforstyrrelser, jalousi og skyldfølelser kan svække hierakiet i familier.

I følgende afsnit præsenteres en særlig form for choktraumeterapi – SE-metoden (Somatic Experiencing) i forhold til holdingterapi, efterfulgt af et par case-beskrivelser, hvor bl.a. disse to terapiformer har været integreret.

Herefter følger et afsnit, hvor begrebet 'skam' tages under behandling med henblik på hvordan skam kan takles i holdingterapien – illustreret gennem forskellige case-eksempler.

Empati-begrebet defineres også samtidig med at empatiforstyrrelser beskrives gennem forskellige cases i forbindelse med holdingterapeutiske forløb.

I afsnittet 'tanker og idéer til holdingterapeuter' beskrives, hvordan kvaliteten af relationen mellem terapeut og klient/-er kan optimeres, og der gives ovenikøbet en huskeseddel hertil.

Herefter følger en beskrivelse, hvordan 'mini-holding' kan anvendes som f.eks. opfølgende forløb på holdingtera-

piforløb, ligesom det beskrives, hvorledes 'psykisk holding' kan foregå.

Det beskrives, hvorledes bedsteforældrenes og slægternes kulturer kan påvirke forældrenes forhold til deres børn, og hvordan generationerne kan støttes i konfrontationer mellem generationerne.

Et kapitel beskriver hvorledes holding og hjernebølgetræning kan kombineres i terapiforløb, som beskrives gennem et par cases.

Også børns tegninger kan anvendes til at bevidne, hvilken ændring barnet oplever, før og efter en periode med holdingterapi. Til dette formål bedes barnet tegne 'en ridderborg med en prins og en prinsesse', og flere tegneeksempler viser, hvorledes farver, form og udtryk ændres i tegningerne før/efter terapiforløbet – med eksempler på tolkning.

Eksempler på adopterede børns tegninger viser også, hvorledes disse børn i løbet af holdingterapien gennem tegning og samtale støttes i at bearbejde sorg og traumer i forbindelse med adoptionsprocessen.

Første del af bogen afsluttes med et afsnit om stress hos børn. Her defineres forskellige stresstyper, og hvordan akut stress er forskellig fra kronisk stress. Det vises, hvordan stress kan måles på forskellige stressscore-tests – samt eksempler på, hvordan holdingterapi kan hjælpe børn med forskellige typer af stress.

I bogens 2. del fortælles om holdingterapi i familier med adopterede børn.

Det beskrives, hvorledes tilknytningen er forstyrret i sådanne familier, og hvilke traumer børnene kan lide af i

disse familier. Samtidig hermed beskrives gennem rørende case-eksempler, hvordan holdingterapien har hjulpet børnene og deres adoptivforældre – umiddelbart efter terapien såvel som flere år efter.

I bogens 3. del fortælles om, hvordan holdingterapi virker på børn med forskellige diagnoser såsom angst, depression, OCD, ADHD og autisme. De forskellige lidelser beskrives, samtidig med at der også her illustreres med fine små og længere case-stories, der beskriver episoder fra før, under og efter terapierne.

Bogens 4. del fortælles om holdingterapi i plejefamilier og på institutioner.

Det beskrives, hvorledes holdingterapi kan hjælpe plejeforældre og -barn med at etablere den tætte relation, som er så vigtig for barnet at etablere – og gennem case-eksempler illustreres, hvorledes dette kan gøres med helt spæde såvel som med ældre børn.

Herefter følger et afsnit, hvorledes pædagogisk holding kan gennemføres som en miljøterapeutisk metode på institutioner.

Afslutningsvis vises skema, hvor forskelle og ligheder mellem miljøterapeutisk/pædagogisk holding og holdingterapi dokumenteres.

Bogen afsluttes med et kort efterskrift, hvor holdingterapiens fordele ridses op med håb om at man forskningsmæssigt på et tidspunkt vil kunne samle viden om og dokumentere effekten af holdingterapi – samt at der etableres uddannelse i Danmark.

Denne bog om holdingterapi og terapiens meget brede anvendelse og effekt

kan efter min mening anses som en grundbog om emnet. Den giver en grundig introduktion til terapien, ligesom den definerer forskellige begreber samt beskriver forskellige diagnostiserede psykiske lidelser. Samtidig hermed øser forfatterne af deres brede erfaring, idet bogens temaer illustreres af oplevelser under terapiforløb. Forældrenes fortællinger af de terapiforløb, som de har gennemlevet sammen med deres børn og den effekt, disse har haft i familierne på kort og langt sigt er bevægende.

Bogen kan anbefales som en grundig introduktion til denne terapiform.

Grete Binger
Psykolog

Dansk pædagogisk udviklingsbeskrivelse 0 til 6 år.

Jørgen Lyhne. Dansk psykologisk
Forlag, 112 s., 498 kr.

Dansk Psykologisk forlag har udgivet nyt materiale til anvendelse af pædagoger der skal præstere udviklingsbeskrivelser af børn i småbørnealderen.

Dansk pædagogisk udviklingsbeskrivelse 0 til 6 år er et nyt dansk materiale til brug i det pædagogiske arbejde. Materialet er udviklet i samarbejde med to danske eksperter i pædagogisk psykologi og neuopsykologi, Anne Vibeke Fleischer og Dorte Damm. Materialet er et enkelt og præcist redskab til at belyse barnets kompetencer og udviklingspotentialer – sådan som de udspiller sig i et relationelt og pædagogisk miljø. Materialet har sammen-